

OSCE

Перепустку до керма загальноконтинентальної безпекової системи отримано, напрями визначено

Юлія ЦИРФА

Однострійно схвалене Радою міністрів Організації з безпеки і співробітництва в Європі в листопаді 2010 року рішення про головування України в цій структурі протягом 2013 року визначило Київ як головного актора в зміцненні регіональної безпеки і стабільності, а також підкреслило здатність української дипломатії очолити переговорний процес з питань удосконалення безпеки в регіоні її відповідальності від Ванкувера до Владивостока.

Україна вперше в історії дістала унікальну можливість не лише де-факто сконструювати об'єднувальний безпековий діалог на континенті, що вже протягом трьох десятиліть відбувається на платформі ОБСЄ, з урахуванням інтересів усіх держав регіону відповідальності організації, а й мати виважену позицію під час розгляду найгостріших питань її порядку денного. Сьогодні ОБСЄ справді є найбільшою регіональною організацією, яка об'єднала 56 держав Європи, Центральної Азії та Північної Америки задля розвитку політичного діалогу та співробітництва у сфері безпеки в усіх її вимірах (трьох так званих кошиках) – військово-політичному, економіко-екологічному та гуманітарному.

«Україна серйозно готується до свого головування в ОБСЄ в 2013 році. Триває велика робота», – зазначив Президент України Віктор Янукович на зустрічі зі співдоповідачами Комітету ПАРЄ з питань моніторингу Маріеттою де Пурбе-Лундін і Майліс Репс під час їхнього візиту до Києва 17 травня 2012 року. Справді, у контексті підготовки до головування в організації наша країна реалізує низку організаційно-технічних заходів, спрямованих на забезпечення необхідних ресурсів, професійну підготовку кадрів, налагодження механізму взаємодії всіх причетних до головування центральних органів виконавчої влади. А з входженням України з 1 січня 2012 року до складу так званої Трійки ОБСЄ (включно з державою, яка головує в організації у 2012 році, – Ірландією та країною, котра головує в ній 2011-го, Литвою) нашу державу безпосередньо залучили до процесів політичного керівництва інституцією, зокрема

до забезпечення виконання рішень, ухвалених на засіданнях країн-членів у Вільнюсі (2011 рік) та Астані (2010 рік). Так, із входженням до Трійки на Україну покладено функції головування протягом 2012 року в Контактній групі з питань співробітництва із середземноморськими партнерами ОБСЄ, а з 1 жовтня 2012 року до 30 вересня 2013 року – в Консультативному комітеті з питань менеджменту та фінансів Постійної ради ОБСЄ.

Відповідно, 20 червня 2012 року на спеціальному засіданні Постійної ради ОБСЄ у Відні Міністр закордонних справ Костянтин Грищенко представив главам делегацій усіх держав-учасниць організації бачення українською стороною основних пріоритетів ОБСЄ під час головування України в 2013 році. За його словами, українське головування проходитиме від імені та в інтересах усіх країн-учасниць та організації загалом на основі конструктивного діалогу з розв'язання актуальних проблем європейської безпеки. Україна докладе всіх зусиль для зміцнення ролі організації в реалізації ідеї «безпекової спільноти ОБСЄ», вільної від розподільчих ліній, конфліктів, сфер впливу та зон із різними рівнями безпеки.

Окреслюючи підходи України до ключових питань порядку денного ОБСЄ у військово-політичній сфері, Костянтин Грищенко зазначив, що під час свого головування в організації офіційний Київ підтримуватиме зусилля, спрямовані на відновлення дієвого режиму контролю над звичайними озброєннями в Європі, нерозповсюдження зброї масового знищення та зміцнення заходів довіри у військовій галузі. В економіко-екологічному вимірі Україна сприятиме обговоренню проблем впливу на навколишнє середовище діяль-

ності в енергетичній сфері. У питаннях гуманітарного «кошика» ОБСЄ Україна приділятиме увагу проблематиці свободи слова, просуванню толерантності та недискримінації, гендерної рівності, боротьбі з торгівлею людьми. Ключову роль при цьому відіграватиме конструктивне залучення неурядових організацій до досягнення цілей ОБСЄ. Крім того, важливе значення має прагнення Києва забезпечити посередницьку роль ОБСЄ в процесі зближення позицій сторін у рамках розв'язання Нагірнокарабаського конфлікту та надати нового імпульсу врегулюванню придністровського протистояння, а також сприяти зміцненню ефективності ОБСЄ в ранньому запобіганні конфліктам та реагуванні на нові виклики й загрози безпеці.

По суті, головування України в рамках ОБСЄ може насамперед стати «стартовим майданчиком» для вироблення моделі врегулювання конфліктної ситуації у Придністров'ї. Наша держава є одним із головних акторів, котрі діють у врегулюванні цього конфлікту. Тим паче що позиції України та ОБСЄ щодо нього збігаються. Для цієї міжнародної інституції важливим є забезпечення безпеки в регіоні загалом, для України – стабілізація її зовнішнього кордону, котрий уже понад два десятиліття перебуває в безпосередньому контакті з придністровською «зоною ризику». Як відомо, 12–13 липня 2012 року у Відні відбувся черговий раунд переговорів з придністровського питання у форматі «5+2» (Молдова, Придністров'я – сторони конфлікту; Росія, Україна – гаранти й посередники; ОБСЄ – посередник; Євросоюз і США – спостерігачі), котрий продемонстрував значну динаміку відносин Тирасполя та Кишинєва, адже

за результатами зустрічі підписано відповідний протокол про порядок переговорів, а також про принципи та процедури їх ведення. Найперше обговорено соціально-економічні питання, зокрема ті, що стосувалися свободи пересування громадян (відновлення пасажирських і вантажних перевезень автомобільним транспортом, термінового відновлення додаткових залізничних пасажирських маршрутів через Тирасполь і стабілізації режиму функціонування залізничного вантажного сполучення). «Ця робота дає змогу покращувати умови життя для населення, тому її треба продовжувати», – зазначив Генеральний секретар ОБСЄ Ламберто Заньєр, підбиваючи підсумки зустрічі. Водночас він вважає, що «придністровська сторона, можливо, робить надмірний акцент на практичних питаннях». «Треба розглядати питання ширше, тобто обговорювати й те, що належить до так званого третього кошика ОБСЄ (гуманітарний вимір відносин. – *Ред.*)», – зауважив генсек. За його словами, Придністров'я не може весь час залишатися ізольованим регіоном, тому рано чи пізно доведеться обговорювати питання, що стосуються статусу невизнаної республіки. Крім того, має бути визначено й формат миротворчої операції. Адже на тлі євроінтеграційного курсу Молдови потрібно остаточно врегулювати й ситуацію в ПМР, на території котрої наразі перебувають не лише підрозділи збройних сил РФ, а й чимала кількість боєприпасів північної покровительки Тирасполя. Остання ж буквально через кілька днів після завершення внутрішньополітичної кризи в Молдові, пов'язаної з обранням президента цієї країни (23 березня 2012 року), призначила спецпредставником Росії щодо Придністров'я Дмитра Рогозіна (до речі, саме щодо ПМР» як окремого суб'єкта міжнародних відносин, а не частини єдиної держави). Відтак Кишинів може сподіватися лише на можливу реанімацію так званого плану Козака 2003 року в тій чи іншій його інтерпретації, який передбачав об'єднання Молдови на вигідних для Росії умовах: збереження російської військової й політичної присутності в регіоні, запровадження російської мови як другої державної на території об'єднаної Молдови та право вето Придністров'я на прийняття зовнішньополітичних рішень Кишинєва (котрі геть розходяться в питаннях поступу в напрямі ЄС). За таких умов, тільки головуючи в ОБСЄ, Україна може посилити увагу до придністровського досьє, уник-

нувши конфронтації між Росією та Заходом, усе ще залишаючись на перетині їхніх геополітичних ліній інтересу.

У цьому ключі вагомим видається й крок Парламентської асамблеї ОБСЄ, котра під час щорічної сесії в Монако «ОБСЄ: Регіон змін» (5–9 липня 2012 року) ухвалила політичну декларацію, окремий розділ якої присвячено Україні. Зокрема, ПА ОБСЄ закликала нашу державу звільнити всіх політичних в'язнів, вирішити питання верховенства закону, прав людини та демократії відповідно до прийнятих нею в рамках ОБСЄ зобов'язань у сфері людського виміру до початку свого головування в організації в 2013 році. Крім того, наша держава має внести зміни до кримінального законодавства й, за потреби, до своєї Конституції, щоб ліквідувати можливість існування політично мотивованих судових процесів. ПА ОБСЄ закликає Україну переглянути статті 364 і 365 Кримінального кодексу, наблизивши їх до стандартів Ради Європи, та реформувати органи прокуратури, урізавши повноваження останньої.

«Мої основні висновки після візиту до України (5 березня 2012 року. – *Ред.*) пов'язані із занепокоєнням щодо майбутнього української демократії. Якщо політичні переслідування й такі ситуації, як судовий розгляд щодо пані Тимошенко, триватимуть без правового контролю, Україні буде надзвичайно важко успішно головувати в ОБСЄ», – зазначила віце-президент ПА ОБСЄ Вальбурга Габсбург Дуглас, коментуючи прийняття документа відповідного змісту. До того ж, на її думку, це перешкоджатиме роботі України, яку вона планує виконати 2013-го, перебуваючи «біля керма» трансконтинентальної безпекової системи. Управління ж останньою, судячи із зовнішньополітичних кроків Києва, є чи не найвідповідальнішим завданням вітчизняних чиновників на міжнародній арені: заради досягнення гарного результату під час неформального саміту глав держав НФД 15 травня 2012 року Україна навіть попросила перенести своє головування в Співдружності з 2013 на 2014 рік, попередньо обмінявшись функціями з наступною в черзі Білоруссю. Крім того, влада намагається довести міжнародній спільноті, що в Україні неухильно дотримуються основних принципів виборчого права, зокрема в організації вільних виборів, гарантуванні публічності та відкритості виборчого процесу. Президент України Віктор Янукович особисто запросив на парламентські

вибори 28 жовтня 2012 року спостерігачів від ОБСЄ, котрі мають стежити за чесністю та прозорістю виборчого процесу протягом довго- й короткострокових періодів (100 та 600 осіб відповідно). «Ми усвідомлюємо, що від того, як пройдуть ці вибори, залежатиме соціальна стабільність країни, а також перспективи подальшої модернізації України та її активної участі у глобальних політичних та економічних процесах», – підкреслив Президент у спеціальному листі до ОБСЄ від 13 червня 2012 року.

Окрім того, процедури доступу до публічної інформації, запроваджені Законом України «Про доступ до публічної інформації» (від 13 січня 2011 року), є сьогодні недосяжним стандартом навіть для більшості країн регіону ОБСЄ. Усунення надмірних обмежень для діяльності громадських організацій також могло б стати добрим прикладом для наслідування багатьма країнами-членами організації. Підготовлений до другого читання законопроект «Про свободу мирних зібрань» у разі прийняття реалізує положення Керівних принципів ОБСЄ та відповідатиме стандартам Ради Європи. Прийняттю нового Кримінального процесуального кодексу України передувало схвальний експертний висновок РЄ, а Закон України «Про судочусть і статус суддів» (від 7 липня 2010 року), за словами представника Федерального окружного суду США Вільяма Даффі, узагалі визнано «унікальним симбіозом між усіма гілками влади». Відтак саме під час головування в ОБСЄ Україна має ефективно просувати власні досягнення на європейську арену й акумулювати позитивний досвід країн-членів організації та запроваджувати його на своїх теренах за їхньої безпосередньої підтримки.

Тож висловлені Україною підходи до подальшого розвитку ОБСЄ та ролі й місця нашої держави в процесах зміцнення європейської безпеки вже нині викликали неабиякий інтерес і дістали високу оцінку країн-учасниць організації. Зокрема, США, Канада, Російська Федерація, Молдова, Грузія, Туреччина, Норвегія вже висловили підтримку намірам України очолити ОБСЄ в 2013 році, бо, лише маючи можливість на практиці продемонструвати навички та вміння вітчизняної дипломатії, офіційний Київ нарешті зможе як визначитися з власним місцем на міжнародній політичній арені, так і закріпити за собою певну репутацію та авторитет. Особливо в Європі.